

Natalie Westerbeek van Eerten-Faure

Het dagboek van
Natalie Westerbeek van Eerten-Faure

Een doktersvrouw in oorlogstijd

Afgelopen voorjaar werd een bijzonder oorlogsdocument gepubliceerd: het dagboek van Natalie Westerbeek van Eerten, echtgenote van de toenmalige huisarts in Hummelo, dat zij schreef tussen 10 mei 1940 en 5 mei 1945.

Toen op 10 mei 1940 de oorlog uitbrak en het doktersechtpaar uit Hummelo 's nachts wakker had gelegen van vliegtuigen en kogelvuur, besloot Natalie, een dagboek bij te houden voor haar zoon Bobbie, die op dat moment, ver van hen vandaan, in Zuid Afrika woonde. Ze schreef voor hem en voor het nageslacht *'opdat zij een duidelijk beeld zullen krijgen over de toestand, de groote ellende, de zenuwlopende gevaren en zorgen, waarin ons volk en speciaal ons heele gezin ook heeft geleefd'* (5 mei 1945, p. 353). Toen zij aan haar dagboek begon had zij nooit verwacht dat zij dit schrijven zo lang zou moeten volhouden. Zij schreef in schriftjes die handig te verstoppen waren, omdat de informatie die erin stond hen, de familie en vrienden in problemen zou brengen bij vondst door de Duitsers. Zeven schriftjes pende zij vol. Een bijna onmogelijke opgave, zo lijkt het, naast het runnen van het grote huishouden en de apotheek, de opvoeding van elf kinderen, het latere runnen van een Rode Kruispost en alle verdere hindernissen die de oorlog op haar pad bracht. Op 12 juni 1943 schrijft ze: *'En nu loopt dit dagboek ook weer ten einde. Dit is al het vierde. Hoelang zal ik nog moeten doorgaan? Ik hoop zoo dat ik de ontkenning van deze chaos, zoover mogelijk, nog kan beschrijven'* (p. 219).

Daar het dagboek daadwerkelijk bedoeld was als een documentatie van de oorlogstijd, beslaat het alle oorlogsjaren op zeer gedetailleerd niveau, wat het een uniek document maakt. Peter Bresser van het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers: *'Wat ook zeer uniek is, is dat het een documentatie van de oorlog is uit de tijd zelf, het is niet achteraf geschreven. Het was ook geschreven op een risicovolle manier en de schrijfster was zich hier ook terdege van bewust. Ze moest de dagboeken zorgvuldig verstoppen. Het dagboek is erg interessant omdat het goed geschreven is en de schrijfster zeer intelligent, analytisch en kritisch was. Ook was ze goed op de hoogte van de algemene oorlogssituatie, omdat haar kinderen verspreid over het land woonden en één kind in Duitsland. Het is interessant om uit het boek te kunnen opmaken: wat wisten de mensen wel en niet? Mevrouw Westerbeek van Eerten had een brede belangstelling. De onderwerpen beperkten zich niet tot huis-tuin-en-keukenpraat. De doktersvrouw keek verder dan de muren van haar eigen huis.'*

Ook stonden de Westerbeek van Eertens door het bezit van een telefoon meer dan de gemiddelde Hummeloër in verbinding met de buitenwereld en werd er veel, stiekem, geluisterd naar de BBC en Radio Oranje op het verborgen radiotoestel.

Van schriftjes tot publiëksuitgave

De originele dagboeken zijn te bekijken bij Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers gevestigd in 't Brewinc te Doetinchem. Daar is ook het gehele familiearchief van de familie Westerbeek van Eerten ondergebracht.

Twee kleinzons van mevrouw Westerbeek van Eerten en de echtgenote van een kleinzoon hebben zorggedragen voor de overdracht van het familiearchief aan het Erfgoedcentrum en stelden het boek samen. Het zijn Lodewijk Westerbeek van Eerten, zoon van Thijs Westerbeek van Eerten en Daisy Faure; Martijn da Costa, zoon van Lex da Costa en Truuk Westerbeek van Eerten en Martien Sleutjes, echtgenote van

Natalie Faure (03-06-1890) trouwde op 19 augustus 1914 met de arts Bart Westerbeek van Eerten (25-09-1888). In 1917 vestigden zij zich in Hummelo, waar zij de rest van hun leven zouden blijven wonen. In eerste instantie huurden zij een villa aan de Dorpsstraat, om in 1924 een eigen huis met praktijkruimte te laten bouwen: villa Het Zand aan de Keppelseweg. Samen kregen zij tien kinderen, waarvan de eerste in 1915 werd geboren en de laatste in 1930. Van oud naar jong: Hanneke, Thijs, Truuk, Lodewijk, Elsbeth, Bobbie, Emil, Lous, Marijke en Marnix, waarvan de drie jongsten nog in leven zijn. Jim en Nita, kinderen van Natalie's zuster woonden (tijdelijk) bij de familie in.

Thijs Westerbeek van Eerten, zoon van Marnix Westerbeek van Eerten en Hansje Westerbeek van Eerten-Hilbrands. Sleutjes: *'Toevallig startte toen een project om zo veel mogelijk oorlogsdagboeken te digitaliseren. Het boek kon door OCR-software worden gehaald. Zelfs in Oudnederlands.'* Het boekwerk beslaat 353 pagina's en is rijk voorzien van illustraties: fotomateriaal, gescande krantenknipsels, kaarten, brieven en diverse documenten die de tekst dienen als uitleg. Op 27 maart 2015 werd het in De Gouden Karper gepresenteerd, waarna vervolgens een familiereünie plaatsvond. Er zijn 350 exemplaren uitgebracht, die worden verkocht bij het Erfgoedcentrum in Doetinchem en bij verscheidene boekhandels.

Martien Sleutjes schreef een uitgebreide inleiding op het dagboek, waarin hij het gezin en de schrijfster introduceert. Ook vertelt hij over de gevaren die men hier in de grensstreek liep tijdens de oorlog en dat gold natuurlijk ook voor het gezin Westerbeek van Eerten. De luchtoorlog en de communicatielijnen die de bezetter daarvoor nodig had plus maatregelen om de soldaten te beschermen, raken elk gezin. Maar een gezin met veel jongens in de 'militaire' leeftijd en een notabele als hoofd kreeg het extra zwaar voor de kiezen. Pal na het huwelijksfeest van Thijs en Daisy op 4 september 1941, belanden we op enkele zwarte pagina's in het dagboek. Van 8 op 9 september wordt op het grondgebied van Hummelo en Keppel een kabel van de bezetter doorgesneden. Woedend liet de bezetter als represaillemaatregel een aantal notabelen oppakken onder wie Bart. Burgemeester Cordes wordt

Het Zand in of vlak voor de oorlog

hiermee onder druk gezet en looft uit eigen zak 500 gulden uit voor degene die aanwijzingen heeft over de mogelijke dader. De eigenlijke dader krijgt gewetensbezwaren en schrijft een anonieme brief aan de burgemeester met het voorstel te zoeken onder de jongens van 17 jaar. Alle jongens van die leeftijd moeten vervolgens een tekst schrijven op basis waarvan via een grafoloog de jonge dader wordt opgepakt. Hij bekent volledig.

Het blijkt de zoon van jachtopziener Veldkamp van Enghuizen te zijn. Natalie, 6 oktober 1941: *'Zou hij heusch de kogel krijgen? Wij hebben nog hoop op gratie, omdat hij zoo jong is. Graaf van Rechteren doet wat hij kan.'* In een noot van de samensteller, verderop in het dagboek, is te lezen dat Jan Veldkamp in 1943 in een Berlijnse gevangenis overlijdt. Bart Westerbeek van Eerten keert terug, sterk vermagerd en met zijn hoofd kaalgeschoren. Martien: *'Ze mochten er helemaal niets over vertellen en dat heeft hij ook nooit van zijn leven gedaan.'*

De 'Rucksack' stond altijd klaar...

In 1943 wordt Bart Westerbeek van Eerten voor een tweede maal opgepakt. Dit keer naar aanleiding van een brief die hij, net als vele andere dokters, heeft gestuurd aan Seyss-Inquart (Rijkscommissaris van het bezette Nederland) waarin zij verontwaardigd de aansluiting bij de door de Duitsers opgerichte Artsenkamer afwijzen. Hiermee zouden zij onder het regime van de Nazi's vallen en hun nationaalsocialistische maatregelen op medisch gebied moeten doorvoeren.

30 juni 1943: *'Bart was net even thuis en stond in de apotheek medicijnen te maken. Langs het huis fietsten twee marechausées, één de ellendige NSB-er Slotboom en de andere de gemeentepolitie Sportel. Ik zie hen het erf oprijden en begrijp het meteen. Lous rent naar de apotheek. Net te laat. Slotboom heeft over het gordijn gekeken en Bart zien zitten en is meteen de wachtkamer doorgelopen en staat voor Bart. Geen kans meer op ontvluchting. Samen pakken de kinderen Vaders Rucksack'* (p. 224). De Rucksack stond voor vader Westerbeek van Eerten en later voor iedereen in het gezin, altijd klaar. De kans om opgepakt te worden was in ieders achterhoofd altijd aanwezig. Of de kans dat de jongens tewerkgesteld zullen worden. Ook zijn daar de nachtelijke bommenwerpers en de constante angst geraakt te worden... Toch brengt de oorlogstijd het gezin ook nader tot elkaar. 17 november 1943: *'Ons huishouden heeft langzamerhand iets van een Noorsche of Zweedsche boerderij, waar men zoo geheel op zichzelf is aangewezen. Wij bakken eigen brood, slachten eigen varken, spinnen 's avonds en breien kousen en truien voor de heele familie en voor de kleinkinderen. Eigenlijk is het ongelooflijk gezellig. Als maar niet achter dit alles zoo een diep-tragisch gebeuren lag!'* (p. 239).

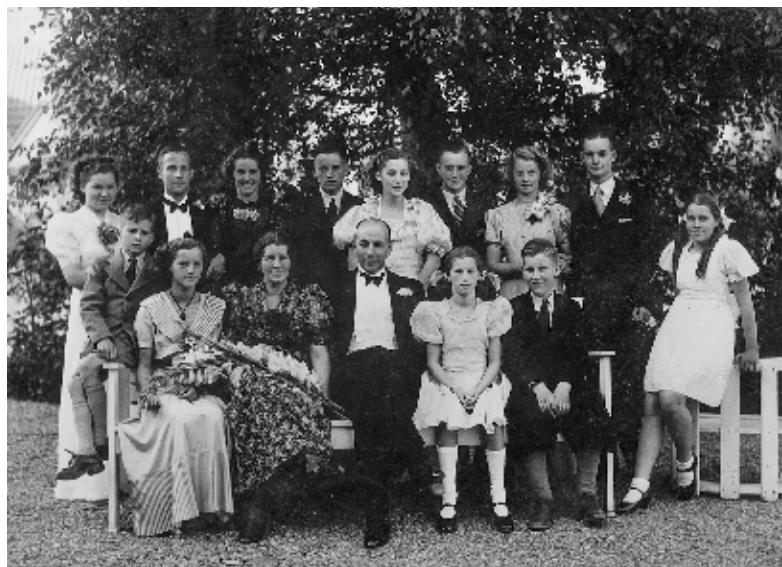
Mooie herinneringen

Welk deel van het dagboek maakt op de kleinzoons de meeste indruk? Lodewijk: *'Het feit dat grootvader tot tweemaal toe geïnterneerd is, vind ik erg indrukwekkend.'* Martijn: *'Burgemeester Cordes heeft veel betekend voor de Westerbeken. Wanneer de Cordessen 'verdwijnen' in 1945 – waarheen vertelt het dagboek niet, Cordes was burgemeester tot 1949 – stellen de Westerbeken al hun spullen in veiligheid. De Duitsers grijpen op dat moment niet in, ik vind dat tot op de dag van vandaag intrigerend.'* Martien: *'Als Doesburg na zware aanslagen toch eindelijk wordt bevrijd, is het, zeer*

tegen de zin van Natalie, bijtjesdag. Dat is heel typerend voor haar. Ze veroordeelt dit sterk. Het geloof was haar moreel kompas. Op 19 april 1945 schrijft ze: *'De bevolking was wild van vreugde, dat het gevaar voorbij was. Met de NSB-ers hebben ze zich echter minderwaardig gedragen. Er zijn wredeheden gebeurd, al is het dan gebleven bij aframmelingen met gummistok en minderwaardig gehoon. Demmink o.a. hebben zij op de markt met de handen omhoog de horlepiep laten dansen. 't Is begrijpelijk, maar beslist verkeerd. Wij mogen en zullen die mensen niet anders dan zeer streng behandelen, maar rechtvaardig en zonder wredeheden'* (p. 348).

De kleinzoons houden liefdevolle herinneringen over aan hun grootouders en aan Hummelo, waar ze nog regelmatig zijn te vinden. Zoals aan hun grootvader die zijn kleinzoons, ongeacht de leeftijd, aansprak met 'waarde heer' en hun grootmoeder die zo prachtig verhalen kon vertellen. Natalie Westerbeek van Eerten was een heel bijzondere, intelligente vrouw. Wonend in een heel bijzonder dorp in een zware maar ook bijzondere tijd. Voor de familie Westerbeek van Eerten is het een familiegeschiedenis waar zij trots op kunnen zijn. Voor de Hummeloërs zijn het oud-inwoners waar zij trots op kunnen zijn. Het dagboek is een bijzonder document waar wij tegenwoordig in vrijheid van kunnen genieten.

De zilveren bruiloft in 1939

Kinderen bij de zilveren bruiloft in augustus 1939

Hanneke (24) Thijs (23) Truuk (22) Lodewijk (20) Elsbeth (19) Bobbie (18)

Emil (17) Lous (16) Marijke (13) Marnix (9) Jim (17) Nita (13)